

Capreolus

TIJDSCHRIFT VOOR REEWILDBEHEER

17^e jaargang, nr. 66
zomer 2010

Leeftijdbepaling is
uit, leeftijdsfase
beoordeling is in

Chaos bij beheer
provincies

De plicht tot
beheren dringt
door

Colofon

Opggericht op 21 april 1951

Capreolus, Tijdschrift voor Reewildbeheer
van de Vereniging Het Reewild.
ISSN: 0929-1091
Verschijnt 4 x per jaar.

Redactie:

D.J. Buijtendorp - Eindredacteur
G.J. Spek - Redactielid
C.F. Schoon - Redactielid
R. Borst - Redactielid

Redactie ondersteuning:

Mw. J.A.M. Hendriks-Hueber - Fotomateriaal
J.M. Smit - Correspondent buitenlandse tijdschriften

Bestuur:

M. Greep	voorzitter (2008)
Mw. D. Rodrigo-Derksen	secretaris (2008)
H. Hoek	penningmeester (2008)
H. Kemperman	lid DB (2010)
R. Peltzer	lid (2010)
G. Wouters	lid (2010)
W. Jolles	lid (2009)
H.J.H. Vieberink	lid (2005)
A. ten Oever	lid (2000)
H. Kemperman	lid (2009)
H. van der Meer	lid (2008)
P. Schulpen	lid (2008)
J.M. Seroo	lid (1985)
G.A. Schiller	lid (2002)
M. Gademan	lid (2009)

Adviseurs:

Mr P. van Schooten - Juridische zaken
Prof. Dr. J.L. van Haaften - Bioloog
G.J. Spek - Technisch adviseur

Secretariaat: Mw. D. Rodrigo-Derksen
Stoutenburglaan 8-B, 3836 PB Stoutenburg Noord
Tel.: 0342-45 02 06 E-mail: secretariaatvhr@hetnet.nl

Ledenadministratie en Penningmeester VHR: H. Hoek
Poortersdreef 10, 3824 DN Amersfoort. Tel.: 033-480 69 92
E-mail: penningmeester@reewild.nl

Website en Kenniscentrum: H. van der Wal, redactie
www.reewild.nl www.kenniscentrum-reeen.nl

Webshop: www.reewild.nl
E-mail: penningmeester@reewild.nl

Slijpplaatjes: G.J.M. Koenderink
Lhee 96, 7991 PK Dwingeloo. Tel.: 0521-59 73 56

Coördinator keurmeesters: J. Schoonderbeek
Meidoornstraat 16, 7497 MG Bentelo. Tel.: 0547-29 22 28

Vormgeving: Lenoirschuring, Amstelveen

Druk: Lenoirschuring, Amstelveen

Lithografie: Lenoirschuring, Amstelveen

Contributie: € 30,- per jaar

Bankrelatie: ABN - AMRO Bank
Rekeningnummer 49.70.37.440
t.n.v. Vereniging "Het Reewild" te Amersfoort.

'Capreolus' is het onafhankelijke orgaan van de Vereniging Het Reewild. De weergegeven meningen komen niet noodzakelijkerwijs overeen met die van het bestuur. De redactie behoudt zich het recht voor, elke reactie te korten of te redigeren.

Copy voor 'Capreolus' nr. 67: 17 augustus 2010
zenden aan redactie van Capreolus:
Rijksstraatweg 46, 3631 AD Nieuwersluis
E-mail: djb.groen-grijs@planet.nl

Foto voorpagina: Jan Huttinga
Overname van artikelen is toegestaan
mits de bron wordt vermeld.

Inhoud

Een gedurft project van het IPC groene ruimte	5
Voor u gelezen	6
Klaus Demmel is weer in het land	10
Eindelijk dringt het door dat wilde grote hoefdieren beheerd moeten worden	11
Speech ALV, Marien Greep	12
Steeds meer wordt professionalisme gevraagd	17
De ballistische toren: voor de lange-afstandsschutters	18
Nieuw boek uit de serie Samensleven met reeën: leeftijdbeoordeling	21

Leeftijdbeoordeling van reeën

Met trots presenteert de Vereniging Het Reewild het nieuwe boekje Leeftijdbeoordeling van Reeën uit de serie 'Samensleven met Reeën'. Trots omdat dit mooie boekje tot stand is gekomen door onze deskundigen, de redacteur Donald Buijtendorp en adviseur Rob Borst.

Een klein, handzaam boekje maar van grote betekenis voor u als uitvoerder van het reeënbeheer. Op professionele wijze wordt verteld wat juist en onjuist is bij het aanspreken van het ree. Een goed hulpmiddel bij het bepalen van de samenstelling van de aanwezige populatie reeën in uw veld. Het boekje wordt aan alle leden gratis verstrekt en is voor niet leden te koop via onze website.

Rob Borst is tijdens de ALV afgetreden als lid van het Dagelijks Bestuur om zich te gaan wijden aan de belangrijke functie als coördinator van het Landelijk Overleg Fauna-beheer.

We zijn hem gelukkig niet helemaal kwijt want hij zal verbonden blijven met de VHR als adviseur en redactielid.

Chaos

In mijn jaarrede op de ALV van 24 april in Vorden (zie ook pagina 12, 13 en 14) heb ik het beleid en het beheer van reeën in Nederland een chaos genoemd. Niet alleen van reeën, maar ook van de andere in het wild levende grote hoefdieren. Chaos omdat het beleid, of gebrek aan beleid en de verantwoordelijkheid voor het beheer terecht is gekomen bij mensen en organisaties die dat beleid niet meer baseren op het welzijn van de dieren maar het beleid maken op politieke argumenten, emotie en eigen belangen.

Het gaat soms niet meer om het welzijn van de dieren

Het gebrek aan kennis van de leefwijze van reeën bij beleidsmakers en regelmakers als Provincies, FBE's, Gemeenten, grondgebruikers etc., is er meestal de oorzaak van dat iedereen een eigen beleid en regels hiervoor gaat bedenken om op die manier zijn eigen belangen te realiseren en zich in te dekken tegen vragen uit de politiek en de maatschappij.

De VHR is de deskundige op het gebied van reeën, wij bekijken in eerste instantie alles vanuit het standpunt van het ree en houden daarna, indien nodig, rekening met belangen van derden. Reeën in Groningen zijn echt niet anders dan in Zeeland. Het zijn de mensen die de verschillen maken omdat ieder zijn eigen belang wil zien. Toegegeven, regels zijn nodig maar dan wel gelijke en zinvolle regels. Daaraan wil de VHR graag meewerken.

"Wie begaan is met dieren en dierenwelzijn zou er goed aan doen om bij de bespreking van deze kwesties zijn of haar gevoelens van verontwaardiging en afschuw te onderdrukken om zo ruimte te maken voor het tonen van enige kennis van zaken". (Amanda Kluveld)

Zo denk ik: "geef als verantwoordelijke de uitvoerders van het beheer het vertrouwen bij het uitvoeren van hun taak". Met goed overleg en het accepteren van elkaars visie en standpunten is immers meer bereikt dan het afzetten tegen elkaar. De VHR op haar beurt zal er alles aan doen om te zorgen dat diegenen die via een ontheffing het actief beheer uitvoeren, deskundig zijn, goed opgeleid voor hun taak en respect hebben voor het dier. Daar draagt ook de cursus Reeënbeheer VHR toe bij. Een must voor iedere reeënbeheerder.

Ik wens u allen een goed reebokken seizoen.

Marien Greep
Voorzitter Vereniging Het Reewild

Nieuwe bestuursleden

Herman Kemperman heeft vorig jaar H. Robaard opgevolgd als voorzitter VHR regio Flevoland-Overijssel. Vanuit die positie treed je automatisch toe tot het Landelijk Bestuur van de vereniging. Kemperman brengt een schat aan bestuurlijke ervaring met zich mee. Zo was hij jarenlang gedeputeerde van de provincie Overijssel. Ook is Kemperman sinds zes jaar voorzitter van de Nederlandse Vereniging voor Natuurtoezicht. Voor hem staat het belang van het ree voorop. Dat schept verplichtingen en geeft je dus een taak. In het LB zal hij zich met die taak bezighouden.

Roland Peltzer is tijdens de ALV te Vorden gekozen tot bestuurslid van het Dagelijks Bestuur. Een gedreven man die zich al jarenlang bezig houdt met het beheer van reeën. Vroeger schreef hij interessante artikelen in Capreolus over de noodzaak van goede tellingen. Tellingen en beheer in Nederland vragen om verbetering. Daar gaat Roland Peltzer zich voor inzetten. "We moeten het beheer van reeën veel breder zien dan het microniveau van het eigen jachtveld. Het gaat om het belang van het ree, niet om het belang van de jachthouder. Helaas kom je dat nog steeds tegen".

Gijs Wouters, voorzitter van regio Noord van de VHR, reewildcommissaris van de WBE 'Om de terpen', gaat een stevige bestuurlijke bijdrage leveren aan de de VHR landelijk en uiteraard de regio Noord in het bijzonder. Er moet nog veel gedaan worden aan het krachtenveld tussen onze leden, de media, bevriende natuur- en landschapsorganisaties en de uitvoerende instanties van de provincie. De VHR is een specialist op het gebied van reeën, het is dan ook logisch, vindt Wouters, dat de vereniging geraadpleegd wordt als het om reeën gaat.

Foto: R. Peltzer

Gereedschap

Bij de uitoefening van het reeënbeheer is goed gereedschap een noodzaak. Geweer, richtkijker, verrekijker het moet allemaal in orde zijn. En het mes natuurlijk. Zonder kan je niet. Te kust en te keur zijn messen te kopen, variërend van een tientje tot duizenden euro's. Van Chinese productiekwaliteit tot en met puur handarbeid. In de jaarlijkse snoepwinkel voor jacht en wild-beheer, de internationale wapen- en outdoorbeurs IWA te Nürnberg, is zowat een hele hal ingericht voor leveranciers van messen. In alle maten, vormen en uitvoeringen. Je kunt het zo gek niet bedenken of het is wel op de markt.

Een goed mes kost geld. Schaamteloos geven we honderd of meer uit aan een mooi jachtmes. Is dat nodig? Op de IWA werd mijn aandacht getrokken door een Zweedse leverancier van messen (Mora of Sweden). Ze gebruiken uiteraard uitstekend Zweeds staal met een goede hardheid, roestvrij natuurlijk en staal dat lang scherp blijft. Twee vormen hebben ze, de bekende drop-point en de eeuwenoude vorm van het Scandinavische algemene gebruiksmes. Voorzien van een kunststof handgreep en gestoken in een eveneens kunststof foedraal. Het mes ligt lekker in de hand, heeft een stootbeveiliging en kost een habbekrats.

www.moraofsweden.se

Foto: R. Peltzer

Een gedurfd project van het IPC groene ruimte

Studieboek 'observeren en herkennen van edelherten'

Paul Ventener van Vlissingen was de laatste die een boek heeft geschreven over het edelhert. Roodwild op de korrel heette het boek. Het dateert uit 1966. 44 jaar geleden is dus het laatste behoorlijke werk over de fantastische wildsoort het edelhert geschreven. Het werd tijd voor iets nieuws. Iets eigentijds. Iets waarin de inzichten, studies, meningen en wetenschap van de laatste decennia zijn opgenomen. Rob Borst is daar uitstekend in geslaagd. Het is geen duf studieboek vol theoretische verhandelingen, schema's, tabellen en verwoording van academische discussie. Nee, zeker niet. In vijf hoofdstukken legt Borst uit hoe je kunt kijken naar edelherten en hoe je de dieren daardoor leert kennen. Landschap en leefgebied, leefwijze edelherten, observeren, aanspreken en geweiën zijn de titels van de hoofdstukken. Dus waar komen ze voor, hoe leven ze daar, wat zie je en welke technieken moet ik me eigen maken om te leren observeren en aanspreken. Want kijken naar edelherten is een fantastische hobby, maar het heeft ook een doel. Het beheer van die mooie dieren. Rob Borst schrijft zakelijk met een pragmatische stijl. Het is zo als het is. Alles heeft een doel. Maar de ondertoon is vol passie voor onze grootste wildsoort van Nederland. Anders maak je zo'n boek niet.

Het groot formaat boek is rijk geïllustreerd met foto's van neef Paul Borst en schilderijen van Hans Bulder, de bekende wildschilder van de Veluwe. De foto's en illustraties ondersteunen het verhaal van Borst. Laten het eigenlijk zien. Dat maakt het boek zo leerzaam. Eindelijk een boek die het verschil beschrijft en illustreert van een hert van de eerste kop tot en met de vijftiende kop. Je ziet de veranderingen in de leeftijdfasen. Hoe de houding verandert, hoe de bouw onderhevig is aan leeftijd en hoe het gewei zich ontwikkelt. Roodwild is geweidragers en kaalwild. Dus is er ook de vraag wanneer is een hinde oud? Rob Borst beschrijft het en laat het zien.

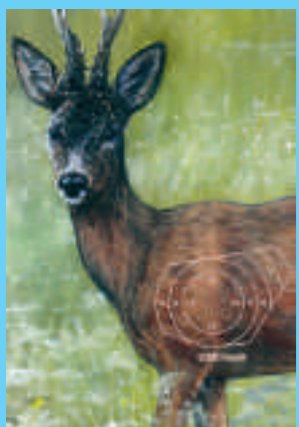
Het is een boek op het niveau van 'Über Rehen', van de hertog van Beieren. Een rijkdom voor Nederland. Absolute aanrader voor elke grofwildbeheerder, of hij dat nu in Nederland doet of in het buitenland. Je moet het lezen. Het boek is te bestellen via de website, www.ipcgroen.nl
Prijs € 39,-

Foto: J. Hendriks

Wild und Hund, 6/2010

Voor het oefenen op een reewildschijf is er een nieuwe indeling gemaakt, waarbij voor een blatschot een '10' wordt aangehouden, daaromheen een 9-ring, verder nog een 8-gedeelte en schiet je te ver naar achter, dan wordt dit beloofd met een 3 of een 1. Zie foto, uit Wild und Hund, een artikel van Arndt Bunting.

De bedoeling van de nieuwe schijf is, geen foute schoten meer te belonen, maar het afkomen meer op de praktijk af te stemmen. Vooral schoten te ver naar achter, waarbij misschien om en nabij het diafragma wordt getroffen, worden gewaardeerd met

een 3 of een 1, maar zouden feitelijk niet voor moeten komen. De schijven zijn te bestellen bij Paul Parey Zeitschriftenverlag, artikelnummer 70010102. Er zijn ook schijven voor varken en vos te krijgen. Tegen drie euro, plus verzendkosten.

In hetzelfde tijdschrift vertelt Pavel Scherer over een aantal 'misvormingen' bij de geweiontwikkeling. Heel vaak zijn deze abnormaliteiten terug te voeren op een gestoorde hormoonontwikkeling, zoals bijvoorbeeld voorkomt indien bokken door wat voor oorzaak dan ook een beschadiging aan de teelballen ondergaan. Verwondingen van de lopers aan de andere zijde van de abnormaliteit die aan het geweï gezien wordt, komen ook voor. Er kunnen eveneens abnormaliteiten ontstaan indien het dier ernstig tekort heeft aan mineralen als calcium en fosfor. Vele oorzaken vinden hun oorsprong echter in beschadigingen of misvormingen van de rozenstokken. Deze zijn kwetsbaar, vooral in de tijd dat een nieuw geweï wordt geschoven en kunnen aanleiding geven tot de vreemdste misvormingen. Zulke geweïen zeggen niets over de gezondheidstoestand van het ree en voor een afschot komen ze alleen in aanmerking indien de jager het een mooie trofee zou vinden. Ze kunnen echter normaal vererven en zeker normaal functioneren.

Wild und Hund, 7/2010

Wapens op de *Internationale Waffen Ausstellung (IWA)*, te Neurenberg Kom je onvoorbereid op de IWA, dan zie je door de bomen het bos niet meer. Je moet jezelf dwingen om kort de zaken op te nemen, om dóór te lopen, al zie je echt geweldig mooi uitgevoerde wapens en/of gravures. Om sommige fabrikanten kun je niet heen, al was het alleen maar omdat je weet dat er ook in Nederland veel belangstelling voor is.

In de hal zweefde een torpedo van Swarovski, die iemand in een verborgen hoekje elektronisch alle mogelijke toeren liet maken.

Blaser dan eerst maar. Ieder kent die wapens zo langzamerhand wel, het is een dure categorie verfijnde wapens en dit keer was er iets nieuws, de R8. Te krijgen van tegen de 3000 euro tot over de 12000, maar die laatste dan wel met goudinleg en gravures naar wens. Ieder type kan met wisselopen uitgerust worden, er zijn passende grendelkoppen voor de diverse kalibers te leveren, alles loopt soepel, de toleranties zijn klein. Ze zijn nu met een nieuw type gekomen, de R8. Het uitneembare magazijn hebben ze wegens veiligheidsoverwegingen zó gemaakt, dat tevens de trekkerbeugel en het trekkerstangetje daaraan vast zitten. Via een ingenieus palletje (zonder speling) aan de trekkerbeugel wordt de druk op de trekkergroep, die in de kolf zit, overgebracht. De trekkerafstelling (*one stage of two-stage*) op de ingestelde druk blijft zo bij uitwisseling gewoon bestaan, het is dus niet zo dat het gehele mechanisme mee verwisseld wordt.

Op de foto van het binnenwerk staat het middelste verzonken palletje links in verbinding met de trekkergroep, het palletje links op de magazijnfoto drukt daar na montage tegen aan.

Een prima trekker, geen sleep, een droog breekmoment en weinig uitloop. Toch, een extra magazijn met de trekkerbeugel kost 250 euro. Het magazijn is ook te vergrendelen, zodat het niet uitgenomen kan worden, je moet dan (ont)laden via de kamer.

De drillingen en combiwapens van Blaser heb ik in de vingers gehad, natuurlijk de trekkers geprobeerd (daar ben ik allergisch voor) en ik heb me laten uitleggen hoe snel je kunt overschakelen van de ene naar de andere loop. Ze zijn mooi uitgevoerd, voor zover je met die dingen overweg wilt kunnen. De lopen zijn ingenieus samengevoegd en het is mogelijk om met een eenvoudige handeling het afkomen op 100 meter van twee kogelopen zó af te stellen dat met verschillende kalibers het trefpunt gelijk wordt. Dat kan niet opgaan voor afstanden verder weg, maar zo'n wapen is niet bedoeld voor schoten ver boven de 100 meter.

Merkel is ook vermeldenswaard. Het type RX.Helix kent nu ook een snelle 2-slag-grendeling, alleen voor- en achterwaarts (bijzonderheid: de grendel blijft binnen het grendelhuis) en natuurlijk ook verwisselbare lopen en verkrijgbaar met kunststof rechte kolf. Het wapen laat een zeer snelle beweging toe, je kunt buitengewoon vlug een tweede schot plaatsen. Sauer, Mauser, Krieghoff, Steyr zijn zeer de moeite waard, via internet nadere bijzonderheden.

De Amerikanen zijn (nog) niet sterk in verwisselbare lopen. Hier zie je vaak uiterst betrouwbare gebruikswapens, zonder veel poespas, maar wel degelijk en met een exact afkomen (zegt men). De vormgeving is vooral wat de lopen en

Vervolg op pagina 20

Vakmanschap voor veiligheid van mens en dier
...al ruim 35 jaar!

Uw specialist in:

- Landschappelijke afrasteringen
- Kleinwild- c.q. dassentunnels en grofwildtunnels
- Inrichting van begrazingsprojecten
- Wild- en veeroosters
- Industriële- en paneelhekwerken
- Rasterplannen en bestekken
- Verkoop van afrasteringsmateriaal
- Dealer van producten ter voorkoming van fauna-verkeersslachtoffers, zoals wildreflectoren (WEGU), Duftzaun en Kitzrettung (Hagopur)

Arfman Hekwerk B.V.
Ondernemersweg 15
7451 PK Holten
Tel 0548 36 29 48
Fax 0548 36 50 42
Internet www.arfman.nl
E-mail info@arfman.nl

REEËN EN HERTEN ORIËNTEREN ZICH OP HET MAGNETISCHE VELD VAN DE AARDE

Foto: M. v.d. Belt

Koeien, reeën en edelherten richten zich naar het natuurlijke magnetische veld. In de vrije natuur staan, bewegen, vluchten, trekken, deze dieren bij voorkeur in een noord-zuid richting, gelijk aan de as tussen de polen. Maar staan ze onder een hoogspanningsmast en leidingen dan wordt de natuurlijke noord-zuid oriëntering verstoord.

Dat hebben wetenschappers onder leiding van Prof. Dr. Hynek Burda van de universiteit van Duisburg aangetoond. Hun onderzoek bewijst dat de natuurlijke noord-zuid (poolas) oriëntering verander-

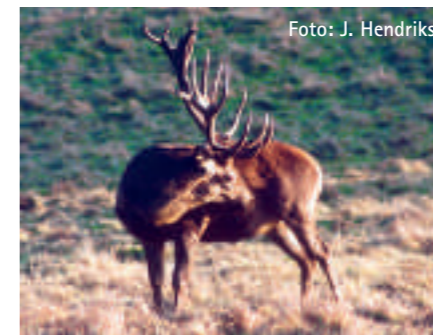

Foto: J. Hendriks

de met de richtingloop van de hoogspanningsleidingen. Dat was niet omdat de dieren zich visueel oriënteerden, maar door de verandering van het magnetische

veld onder de hoogspanningsdraden. Liepen de draden bijvoorbeeld van west naar oost dan trokken, bewogen, de dieren zich min of meer ook van west naar oost. Dit was goed merkbaar binnen een range van 50 meter van de leidingen. Verder weg van de leidingen verandert het oriëntering- (richtings-)patroon zich onmiddellijk weer in de noord-zuid as van het natuurlijke magnetische veld.

Er zijn instanties in Nederland die beweren dat het magnetische veld van een hoogspanningsmast geen enkele invloed heeft. Hoezo geen invloed!

In onze oorspronkelijke natuur kwamen grote en kleine predatoren, omnivoren en herbivoren naast elkaar levend voor. De meesten kent iedereen nog wel. Ik noem de wolf, lynx, vos, wild zwijn, das en nog veel ander klein spul zoals de hermelijn en de wezel. Bij de planteneters, de herbivoren, waren dat onder andere het oeros, tarpan, wisent, edelhert, damhert en natuurlijk ons ree. Zouden we de kleinere fauna, insecten, vlinders, vissen, amfibieën, reptielen en vogels uit de oorspronkelijke natuur ook nog moeten beschrijven dan was er geen ruimte meer voor de rest van het artikel.

Vroeger deed de natuur het zelf wel

Vroeger was de natuur dynamisch en de mens onderdeel van haar functioneren. Allerlei complexe wisselwerkingen zorgden voor onderlinge relaties de systemen als geheel vaarden daar wel bij. Deze wisselwerkingen zorgden voor een hoge mate van diversiteit, variatie en allerlei leefmogelijkheden van klein tot groot. Met als resultante een hoge biodiversiteit.

overall eikels. En zo kan bijvoorbeeld binnen de bescherming van het natuurlijke prikkeldraad een eik zich onttrekken aan de vraat van de aanwezige hoefdieren en dus een grote boom worden. Dit soort wisselwerkingen zorgen voor variaties in vegetaties en een diversiteit aan successiestadia. Van grazige vlakten tot en met opgaand bos en alles wat daar tussen zit.

Kijk op de Veluwe maar eens onder een vlieg-

Foto: Eline Verwoerd

Dr. Frans Vera heeft een aantal van deze wisselwerkingen tussen grazers en vegetatie in zijn proefschrift 'Metaforen van de wildernis' beschreven. Boslandschap wordt open en open landschap wordt uiteindelijk weer bos door invloed van grazende hoefdieren. Meidoorn en sleedoorn vormen uiteindelijk het natuurlijke prikkeldraad. De Vlaamse gaai verstoort om zijn wintervoorraad op te bouwen

den. De vegetatie is daar anders en er staan volop jonge loofbomen onder. Ook in de bescherming van zo'n vliegden groeit af en toe een eik de bekken van ree, edelhert en damhert voorbij en groeit uit tot een echte boom.

Dit is maar een klein voorbeeldje. Als we op de Veluwe nu eens zouden stoppen met kappen, maaien, branden en schieten, wat zou er dan

gebeuren? Houden we dan nog heidevelden en stuifzand over? Hoe gaan de bossen eruit zien? We weten het niet zeker want niets is zeker in de natuur, ook wetenschappelijke onderzoeken veranderen daar niets aan! We kunnen echter wel een inschatting geven aan van resultaat op grond van kennis en ervaring! Wat we bijvoorbeeld wel weten is dat we in de een gebied met nauwelijks dynamiek, veel publiek en ontbreken van grote predatoren belangrijk meer edelherten en damherten zouden gaan krijgen. Ook de wilde zwijnen zullen in aantal nog toenemen. Nu worden de aantallen op een bepaald niveau gehouden door middel van afschot omwille van wettelijke belangen. Stel je voor dat we vanaf nu niets meer doen aan afschot, hoe zou het dan met het ree gaan?

Verstoring

Wat we dus weten, is dat onze natuur niet meer intact is. We hebben hier en daar nog wat relict van de procesnatuur, zowel in ruimtelijke zin als voor wat betreft soorten-samenstelling. Daartussen wringt het nog wel eens en dat geeft verstoring. Bepaalde diersoorten ontwikkelen zich tot plagen. Dit gebeurt in de regel door het ontbreken van de oorspronkelijke predatoren of andere complexe wisselwerkingen. Zo is bekend dat de grotere predatoren ook behoorlijke effecten hebben op kleinere predatoren. Een lynx ruimt net zo makkelijk katten en vossen op. Wolven in het Yellowstonepark hebben de stand van de prairiewolven drastisch uitgedund. Dat is misschien niet leuk voor de prairiewolf, de huiskat en de vos. Maar wel goed voor hun prooidieren. Het had namelijk een positieve effecten op hun aantallen. Roeken bijvoorbeeld hebben een probleem als er een oehoe in de buurt van hun kolonie komt. En hoe zouden de overzomerende ganzen in Nederland zich ontwikkelen als er volop zeearenden en wilde zwijnen in hun broedbiotopen voorkwamen. Minder ganzen en meer zwijnen. Willen we dat?

Zijn meer wilde zwijnen goed?

Wat nu met de ganzen gebeurt, zou ook gebeuren als we de wilde zwijnen hun gang laten gaan en zouden stoppen met afschot. In

Door Gerrit Jan Spek

korte tijd zou Nederland onder de voet worden gelopen door deze zwarte brigade. Het positieve daarvan is dat in alle natuurterreinen een ontbrekende soort weer terug komt. Het wilde zwijn is de enige met een schop aan zijn neus. En naast schoppen kan hij spitten en graven en dus zorgen dus voor de nodige microdynamiek. Of een Nederland dekkende aanwezigheid van wilde zwijnen uiteindelijk leidt tot meer natuurlijk functionerende natuurgebieden is onwaarschijnlijk, dan hadden er nog dergelijke gebieden moeten zijn en die zijn allang onherstelbaar verdwenen.

Een zelfde scenario kunnen we bedenken als we morgen besluiten geen damherten meer te schieten en alle damherten die worden gehouden vrij zouden laten. Heel Nederland zou in korte tijd onder de voet worden gelopen. Overall damherten, zwarte en gestippelde exemplaren. Voedsel is er zat, dat is op onze breedtegraad van nature niet de beperkende factor. Koeien en paarden zorgen voor een mooi grazig landschap. Mooi zou je denken, maar niet mooi zijn de geweldig hoeveelheid aanrijdingen en landbouwschade, naast een geweldige graasdruk in al onze natuurgebieden. Damherten kunnen dichtheden bereiken van meer dan 100 dieren per 100 ha. Het is duidelijk dat het hier om een spontaan proces gaat. Maar of dit leidt tot meer natuurlijke functionerende natuurgebieden met uiteindelijk een hogere biodiversiteit is net zo onwaarschijnlijk als bij de wilde zwijnen. In het Yellowstone-gebied, een gebied van enorme omvang waar nog natuurlijke dynamiek is, kwamen bijvoorbeeld de Wapiti's voor op een niveau dat door voedselaanbod werd bepaald. Geweldige dichtheden. De wapiti's hadden een continue graaseffect op de gehele vegetatie. Dag in dag uit, week in week uit. Met de wapiti's ging het wel goed. Maar met de leefruimte ging het een stuk minder. De continue begrazing zorgde voor het verdwijnen van vegetatietypen en allerlei belangrijke wisselwerkingen, met als gevolg een afnemende biodiversiteit.

En nu het ree!

Reeën leven al overal in Nederland, maar wat leveren die nu aan problemen op? Hoewel ze overal op landbouwgronden worden gezien, is

de daadwerkelijk landbouwschade zeer beperkt. Effecten op bos zijn overal zichtbaar, maar zijn veelal van tijdelijke aard. Er zijn wel heel veel aanrijdingen met reeën, dat is ook schade. Effecten van reevraat op vegetaties zijn overal, maar vormen van overbegrazing zijn nihil. Kortom, reeën functioneren anders dan damherten, edelherten, wapiti's, wilde zwijnen, wisenten, koeien en paarden.

Iedereen kent het beeld uit een wildpark waar veel dieren op een kleine oppervlakte leven. Je ziet daar bijna geen vegetatie meer. Maar in het gebied waar de reeën lopen zie je dit niet gebeuren. Hun ruimte, ook al is hij klein, is nog steeds groen met veel structuurvariatie. Blijkbaar hebben reeën door hun gedrag en leefwijze een geringere impact op planten dan die andere echt grote hoefdieren. De belangrijkste factoren zijn dat reeën hun dichtheid sociaal sturen en alleen in leven blijven als ze een gevarieerd en voedselrijk menu tot hun beschikking hebben.

Met reeën is het echt anders

Een ander voorbeeld is dat reeën toch een heel ander effect hebben op bijvoorbeeld bosontwikkeling. Gebieden waar in het verleden alleen reeën hebben geleefd, hebben inmiddels een gevarieerde bosstructuur met een substantieel hoger aandeel loofbomen. In gebieden met edelhert en of damhert komt dat niet voor. Dus ook hier blijkt het effect van reeën op hun leefomgeving anders dan die van de andere grote hoefdieren (grazers). Reeën zijn nu eenmaal geen runderen, paarden of herten waarvan de populaties doorgroeien tot het niveau van de voedseldraagkracht.

Indicator biodiversiteit

Reeën zijn snoepers, zo is hun voedselstrategie. Ze hebben gevarieerd en hoogwaardig voedsel nodig. Blijkbaar vinden ze dit in heel Nederland. Maar er zijn ook gebieden waar het slecht gaat met reeën. De overeenkomst tussen deze gebieden is dat er zeer hoge dichtheden andere hoefdieren lopen. Het ree wordt eruit geconcentreerd. Is dit erg? Nee, er zijn er toch genoeg! Of juist wel, want de soort ree vertegenwoordigd ook een stukje oorspronkelijke natuur op soortniveau.

Ons ree is vanwege zijn afhankelijkheid van gevarieerde vegetaties waarschijnlijk een goede indicator of het met de biodiversiteit in een gebied goed gaat.

Het krimpen van een populatie of het verdwijnen van reeën geeft aan dat er iets gaande is in hun leefgebied, wat niet goed voor ze is. Iets t.a.v. vegetaties of iets in de wisselwerkingen tussen de hoefdieren en de vegetatie. Meestal iets dat ingegeven is door extreme situaties die van nature niet zouden ontstaan.

Aanrijdingen, een indicator voor veranderingen in een leefgebied

Reeën kunnen zich snel voortplanten. Ze zijn zo ingesteld om zich tijdens tijdelijke gunstige omstandigheden maximaal voort te planten. De jonge ontwikkelen zich snel en goed en worden met 1 jaar de wijde wereld in geschopt door de volwassen dieren. Dan moeten ze op zoek naar een eigen stukje leefgebied. Dit natuurlijke gedrag levert in Nederland een groot probleem op, namelijk aanrijdingen.

Een exploitatie gericht bosbeheer of andere vormen van beheer die zorgen voor meer licht op de bodem zijn positief voor het aantal reeën en de overlevingskansen van de kalveren. Deze tijdelijke gunstige omstandigheden geven een toename in de aantallen. Door de toenemende aantallen stijgen ook weer de aanrijdingen op de wegen die dit gebied doorsnijden. Zo kun je zeggen dat reeën direct een indicator zijn voor de korte termijn ontwikkeling in hun leefgebied en de lange termijn ontwikkeling van het landschap.

Voor ons samenleven met reeën, maar ook voor het samenleven van onze reeën in wisselwerking met oorspronkelijke soorten is de wisselwerking tussen het leefgebied en de reeën een goed handvat voor het beheer van gebieden en landschappen, het te voeren reeënbeheer in Nederland en het behoud en ontwikkeling van de biodiversiteit. Kortom: Het ree is een soort waarvan je gerust kan stellen dat zijn voorkomen een indicator is van zorgvuldig en goed beheer gericht op behoud van biodiversiteit. In een vervolg artikel ga ik hier nader op in.

Foto: J. Huttinga

REE EEN INDICATOR VOOR BIODIVERSITEIT EN VERANDERINGEN IN HET LEEFGEBIED

Op 20 en 21 maart is door de Vereniging Het Reewild Regio Achterhoek in Exel al weer de 44e trofeeënshow gehouden. Op de zaterdag was de heer Erik Koffeman, adj. Secretaris van de FBE Noord-Brabant te gast om uit te leggen hoe hij in de provincie Noord-Brabant om gaat met het verlenen van de afschot ontheffingen. Zijn stelling laat aan duidelijkheid niets te wensen over: 'geen gegevens, geen ontheffing'. Tijdens de presentatie ontstond zich een levendige discussie, waar ook de Heer W. Broens, als afgevaardigde van de FBE Oost-Gelderland, zich duidelijk uit liet over de noodzaak van het verzamelen van betrouwbare gegevens over onze fauna.

Twee FBE bestuurders gaven hun mening over het vastleggen van data. Zondag was wederom de schietimulator aanwezig, waarvan gretig gebruik werd gemaakt. Zoals gebruikelijk wordt tijdens de opening van de tentoonstelling ook de Jan Mekers wisseltrofee uitgereikt aan een persoon of instantie, die bijzonder veel heeft betekend voor het ree in het algemeen. Vorig jaar waren de Valwildverlofhouder van de Stichting Groennetwerk regio-Achterhoek de gelukkige. Voor 2010 is één van de nestoren van het Gelderse reewildbeheer genomineerd. Hier onder is de oorkondetekst afgedrukt. De commissie voor de 'Jan Mekers wisseltrofee' van de Stichting Reewild Trofeeënshow Gelderse Achterhoek, samengesteld uit het stichtingsbestuur, de voorzitter van het regio-bestuur Achterhoek van de Vereniging Het Reewild en een vertegenwoordiger van de commissie ter voorbereiding van de Exelse reewildbeheer tentoonstelling, heeft eenstemmig besloten in het jaar 2010 voor bovengenoemde wisseltrofee in aanmerking te brengen: D.J. Gussinklo

Dick heeft in 1996 het initiatief genomen om een opleiding voor reewildjagers te starten. Doel van deze opleiding was om door kennisoverdracht te komen tot een beter reewildbeheer in de Achterhoek. Dick schreef het boek 'cursus Reewildbeheer' en is met een eerste groep cursisten gestart in Hummelo. Vervolgens heeft deze cursus zich over heel Nederland verspreid. Daarbij doceren meerdere docenten op hun geheel eigen wijze de lesstof. Echter het boek van Dick bleef de rode draad in de cursus, ook nadat hij het herschreven had. De Vereniging Het Reewild heeft jaren geprobeerd deze cursus landelijk op één en hetzelfde niveau te krijgen. Dit heeft uiteindelijk zijn beslag gekregen in april 2009. Op hetzelfde moment werd het herschreven en geactualiseerde boek van Dick 'Reeënbeheer' gepresenteerd. 'Reeënbeheer' is ook de naam van de opleiding geworden. Het doel is bereikt, een landelijke cursus met als kroon op het werk een gecertificeerd examen in samenwerking met IPC de Groene Ruimte. Al die jaren heeft menig jager en niet-jager gebruik gemaakt van Dick's kennis. Maar ook zijn waarde als docent/adviseur mag niet worden onderschat. Het doel dat Dick nastreeft ligt in de lijn van de doelstelling van de Vereniging het Reewild: door middel van beheer bijdragen aan een gezonde reewildpopulatie in Nederland.

De trotse Dick Gussinklo met de Jan Mekers Wisseltrofee. Dick was zeer verrast door zijn nominatie, maar wij denken dat hij hem meer dan verdient heeft.

J. Hijink

Klaus Demmel de liepkunstenaar is weer in het land

Eind juli begint de bronst. Spannend is en blijft het binnen fiepen van de goede bok. Goed fiepen is een kunst die je niet zomaar onder de knie hebt. Wil je het goed doen, dan moet je het leren. Als er één is die het vak van fiepen beheerst, dan is het Klaus Demmel wel. **Echt, hij kan het.** Ik ben er life bij geweest. Tot op z'n schoenen. Maar Demmel weet niet alleen de reebokken te verschalken, ook de kraaien en vossen weet hij met een speciaal fluitje naar zich toe te lokken.

Voor de zesde keer komt hij naar Nederland en geeft samen met Hemker & Bekking zijn seminars. Wil je leren fiepen en/of kraaien en vossen lokken, dan moet je er heen.

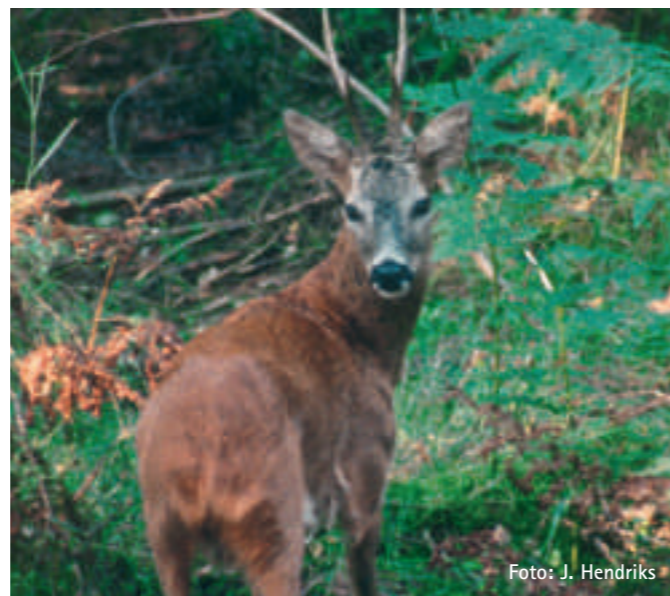

Foto: J. Hendriks

Informatie en inschrijving loopt via:

Hemker & Bekking Twello	0571 - 27 65 52
Hemker & Bekking Beek en Donk	0492 - 55 34 60
Hemker & Bekking Leimuiden	0172 - 50 65 93
Hemker & Bekking Steemwijk	0521 - 52 14 30

Of: leimuiden@hemker-bekking.nl

Plaats:

Hotel van der Valk, Leuvenumseweg 7,
3847 LA Harderwijk (direct onder aan de afslag nr. 13 op de A28)

Data en tijden:

Zaterdag 10 juli: 09.00-13.00	'Seminar Vossen en Kraaien lokken'
Zaterdag 10 juli: 14.00-18.00	'Seminar Reefiepen'
Zondag 11 juli: 09.00-13.00	'Seminar Vossen en Kraaien lokken'
Zondag 11 juli: 14.00-18.00	'Seminar Reefiepen'

De kosten per seminar bedragen € 45,-

Foto: J. Hendriks

Foto: J. Hendriks

Foto: R. Peltzer

Eindelijk dringt het door dat wilde grote hoefdieren, zoals ree, hert, wildzwijn en damhert beheerd moeten worden

Ik geloof dat Gerda Verburg, onze minister van LNV, geschiedenis heeft geschreven. De minister zegt dat je populaties van wilde dieren (schade veroorzakende dieren) niet ongelimiteerd door mag laten groeien. Sinds mensenheugenis heeft geen minister dit nog gedaan. Met de aanwezigheid van die dieren zijn bij toenemende dichtheden helaas ook negatieve aspecten aan de orde. Maatschappelijke belangen worden geschaad. **De boer klaagt steen en been**, de schade die de

snoeit loopt het uit de hand. Eindelijk dringt het door. Het jarenlang pleiten voor een actief beheer door de wildbeherende en sympathiserende organisaties heeft zijn vruchten afgeworpen. **Ook jullie, reeënbeheerders bedankt.**

Het debat over de Oostvaardersplassen en het falen van het natuurbeleid aldaar heeft zeker er toe bijgedragen dat de minister nu deze krachtadige uitspraken heeft gedaan. Het kon ook niet langer

zij voor de camera nog meer onzinnige oplossingen, die allemaal, zonder uitzondering een slechte uitwerking hebben op het welzijn van de dieren. En dat zegt het belang van het dier voorop te laten staan. **Bizar!**

Is dit nu de ommekeer. Komen de links georiënteerde partijen en anti-jacht lobby er nu eindelijk achter dat het belang van het dier en de natuur beter gediend is met een actief beheer. Dat schade, vooral verkeersschade bestreden moet worden, anders zijn de gevolgen niet te overzien. Dat beheer een maatschappelijk belang dient. Dat jagers goed werk verrichten. Dat de natuur de natuur laten in de praktijk niet werkt. Dat wij alle natuur zelf

Foto: J. Hendriks

Foto: J. Hendriks

ganzen aan zijn gewassen toebrengt is gigantisch. Edelherten in je maïs levert ook geen bijdrage aan een gezonde bedrijfsexploitatie, reeën die je rozentuin kort snoeien zie je liever gaan dan komen, de wilde zwijnen zijn we in de bewoonde wereld liever kwijt dan rijk en de damherten in de duingebieden van Amsterdam zijn een majeur maatschappelijk probleem geworden. De toename van verkeersslachtoffers onder deze dieren neemt in een aantal gebieden schrikbarende vormen aan. Elke dag halen aangewezen jagers dode of zwaar gewonde dieren van de weg. Dat kan voorkomen worden, in ieder geval kan je er heel veel aan doen om het te verminderen door afschot te plegen, zegt de minister. Het is net als een wilde struik in je tuin, als je die niet elk jaar

meer. Het Nederlandse publiek laat geen dieren verhongeren. Het Nederlandse publiek heeft geen boodschap aan een natuurbeleid met experimentele doelen. Je doet met het laten creperen van dieren het publiek geen plezier. De tweede Kamer dacht er net zo over en verordonneerde dat de dieren in de OVP bijgevoerd moeten worden en dat de evaluatie een jaar eerder gaat plaatsvinden dan gepland. **Goede zaak!**

Verbazingwekkend eigenlijk dat een Partij voor de Dieren het beleid in de OVP goedkeurde en dat zij het voorgestelde beheer van dieren in de duinen onacceptabel vindt. Zet er maar een hek omheen, zegt mevrouw Thieme. Twee jaar wachten en we hebben een tweede OVP. Zo kwaakte

gemaakt hebben en er dus ook voor moeten zorgen, onderhouden en bewaren. **Voor nu, voor straks, voor de toekomst.** Ik hoop het wel, ik denk het ook wel. Wij willen niet dat de natuur gevaar loopt en dat de beleving van de natuur in het geding komt. Mooie dieren, schattige dieren die overlast verzorgen en bij nog grotere aantallen een plaag beginnen te worden, zijn binnen de kortste tijd rot beesten geworden, die weg moeten. Uitroeien, net als muizen en ratten. Twee ratten in een kooitje is lief. Tien bruine ratten in de tuin zijn een plaag. Ook die emotionele omslag en die gebeurt wanneer je populaties ongebreideld door laat groeien, moet voorkomen worden. **Dat kan. Gewoon beheren!**

Donald Buijtdorp

Marien Greep:

“Door de verantwoordelijkheid

voor het ree bij de Provincies te leggen

is er een behoorlijke

chaos

ontstaan bij het beleid

en het beheer van reeën en grofwild

in het algemeen”

WELZIJN

Het welzijn van reeën is en blijft de basis voor onze vereniging. Maar moet het bij reeën blijven of moeten wij ons ook actief gaan bezig houden met edelherten, damherten en wilde zwijnen. Misschien wel. Denkt u daar het komende jaar nog maar eens over na. Wat voor het ree geldt, geldt net zo goed voor het edelhert en wilde zwijn.

“Vorig jaar ben ik mijn jaarrede begonnen met het voorlezen van onze doelstelling. Dat ga ik nu weer doen, niet omdat u het vergeten zou zijn, maar om u nogmaals bewust te maken van de betekenis van die doelstelling. En die is: DE INSTANDHOUDING EN VERBETERING VAN HET WELZIJN VAN DE REEËNPOPULATIES IN NEDERLAND. Maar even zo belangrijk is de toelichting hierop. Daarin zegt de Vereniging: “EEN CONSEQUENT EN ACTIEF BEHEER VAN REEËNPOPULATIES IS NOODZAKELIJK OM DAT WELZIJN TE BEVORDEREN”. Dat de besturen van het eerste uur reeds de wijsheid hadden om dat te constateren geeft aan dat we met deskundigen op het gebied van faunabeheer te maken hadden.

Faunabeheer en Beleid. Daar gaat het vandaag over

Actief beheer is faunabeheer en voor een goed faunabeheer heb je een consequent beleid nodig. Even een terugblik in de geschiedenis. In de eerste, echte jachtwet van 1954 was de jager verantwoordelijk voor het reewild in Nederland. Die verantwoordelijkheid gaf de jager de verplichting te zorgen voor een redelijke stand van het reewild in zijn jachtveld. Ook was hij verplicht om schade te voorkomen. Liet de jager zijn preventieve beheerwerk achterwege dan draaide hij wel op voor de kosten.

Met de invoering van de Flora- en faunawet in 2002 is het voor de uitvoerders (de jagers) van het beleid en beheer anders geworden. Dat ligt niet aan het ree, die is hetzelfde gebleven. De verantwoordelijkheid die eerst bij de jagers, beheerders lag, is nu bij de provincies neergelegd. Daarmee kreeg de uitvoerder van het beleid, de jager die de beheermaatregelen uitvoert, een volgende rol en raakte hij zijn leidende rol kwijt. De verantwoordelijkheid voor het beheer wordt door de provincie vastgelegd in een Fauna Beheer Plan. Op zich prima, maar we hebben nu wel meerdere faunabeheerplannen. Beheerplannen met verschillend beleid, met even zoveel verschillende regelgeving over nog steeds hetzelfde dier, het ree. Raar eigenlijk. De reeën in Drenthe zijn echt niet anders dan die in Brabant. De mensen, ja, die zijn wel anders. Het beleid is dus blijkbaar niet meer gericht op het welzijn van het dier maar op die van de mensen.

Jan van Haften, heeft lang geleden het volgende verwoord: “Het reewild is er niet voor de mens, maar de mens is er voor het reewild”.

Wij, als mensen, bepalen steeds meer de omstandigheden waarin het ree mag leven in dit land. We nemen ze veel leefgebied af maar ze nemen zelf net zo makkelijk, noodgedwongen weliswaar, nieuwe gebieden terug. In tuinen, parken, langs onze snelwegen, je kunt het zo gek niet noemen of je ziet er reeën. “Kijk, hertjes”, zegt het publiek.

Het gaat dus goed met de reeën in Nederland of toch juist niet?

Als VHR moeten wij deze vraag beoordelen vanuit het welzijn (zijn natuurlijke leefgedrag) van het ree en dan komen wij tot de conclusie dat het niet goed gaat. Maar wat gaat er dan niet goed en hoe komt dat?

Er zijn er te veel met als direct gevolg een enorme toename van het aantal aanrijdingen en verkeersslachtoffers. Onderzoek heeft inmiddels aangetoond dat het aantal aanrijdingen afhankelijk is van de dichtheid (het aantal levende dieren binnen een gebied) van het aantal grofwild (alle wilde hoefdieren die samen in een gebied leven). Schattingen van aanrijdingen, schrik niet, met reeën lopen van 6 tot 8 duizend per jaar. Hoeveel precies? We weten het nog steeds niet.

Door de verantwoordelijkheid voor het ree bij de provincies te leggen is een behoorlijke chaos ontstaan bij het beleid en het beheer van reeën en grofwild in het algemeen. De politiek maakt beleid, niet de mensen die er verstand van hebben.

Die chaos wordt veroorzaakt door gebrek aan kennis van de fauna bij beleidsmakers van het faunabeheer en het feit dat beleid nu voor een groot deel bepaald wordt door de politiek. De belangen van mensen, groepen en

Foto: R. Peltzer

organisaties worden bij de provincies onterecht boven die van het dierenwelzijn geplaatst. Doelstellingen van individuele organisaties, waaronder ook de VHR valt, mogen geen rol spelen bij het vaststellen van het beleid of bij het maken van een FaunaBeheerPlan, maar doen dat vaak wel. Daarbij komt dat provincies vaak vanuit politieke en electorale overwegingen anders tegen beheer aankijken dan de uitvoerders (de mensen met kennis van zaken) van het beheer gewend waren en voorstaan.

Dat er ruimte moet zijn voor experimenten op het gebied van faunabeheer mag duidelijk zijn, maar als dergelijke experimenten eindigen in het bewust veroorzaken van dierenleed en schade dan vindt de VHR dat er ingegrepen moet worden met actief beheer. En dat kan betekenen dat afschot noodzakelijk is. Enkele voorbeelden waar het niet goed gaat zijn:

- Die plaatsen waar geen actief beheer is, zijn te veel aanrijdingen met reeën
- Het te veel aan edelherten in de Oostvaardersplassen (OVP) als gevolg van geen actief beheer ten opzichte van de draagkracht van het gebied. Zogenaamd de natuur zijn gang laten gaan in de OVP heeft, eufemistisch uitgedrukt, een nadelig effect op het welzijn van die dieren. Ze gaan namelijk dood van de honger
- Op enkele plaatsen in Nederland veroorzaken damherten aanzienlijke schade aan gewassen en aan het verkeer omdat de politiek weigerachtig is om een ontheffing te verlenen

Bijna elke week staat er wel een bericht in de krant over schadeveroorzakende dieren. Ook hebt u allemaal de gevolgen van het experiment in de OVP kunnen zien deze winter. Wij hebben ons standpunt in deze verwoord in een brief en zullen met de grondgebruiker, Staatsbosbeheer, in overleg gaan om ons standpunt nogmaals toe te lichten en aan te bieden hen te helpen bij het oplossen van het ontstane probleem.

De Partij voor de Dieren over het welzijn van dieren

“Wie begaan is met dieren en dierenwelzijn zou er goed aan doen om bij de bespreking van deze kwesties zijn of haar gevoelens van verontwaardiging en afschuw te onderdrukken om zo ruimte te maken voor het tonen van enige kennis van zaken”, schrijft Amanda Klurveld in haar boek ‘Mens en dier’. (Amanda Klurveld is universitair docent aan de faculteit geesteswetenschappen van de universiteit van Amsterdam.)

Dit zou ook mijn advies moeten zijn aan mevrouw Thieme, fractievoorzitter van de Partij voor de Dieren (PvdD), als ze haar mening geeft over actief beheer. Beheer door vrijwilligers uitgevoerd in opdracht van de provincies. Ze blijft actief beheer consequent jagen noemen. Zij begrijpt het niet of beter gezegd, wil het niet begrijpen. Het probleem bij de PvdD is een totaal gebrek aan realiteitszin en kennis van zaken van de fauna. Om dit te illustreren een stukje uit het verslag van het werkbezoek dat de PvdD bracht op 12 maart van dit jaar aan de OVP: “Vandaag zijn Marianne Thieme en Ester Ouweland met de fractiebioloog op werkbezoek geweest naar de OVP. (grappige woordspeling, deze bioloog is inderdaad maar een fractiebioloog geweest) “De dieren in het veld verkeerden in een goede conditie”.

(mijn zoon, dierenarts van beroep, heeft om dat te kunnen beoordelen een studie moeten doen van 6 jaar aan de universiteit, maar sommige Kamerleden kunnen, niet gehinderd door enige kennis van zaken, zo iets schijnbaar direct zien) “Ze waren alert en druk aan het grazen. Er is genoeg ruwvoer voor de dieren aanwezig”. (feit is dat ze in die periode bij bosjes dood gingen van de honger)

“Elke dag gaan de medewerkers van Staatsbosbeheer op pad om de dieren te inspecteren”. (alsof je uit een kinderboekje voorleest)

“De Kamerleden (Thieme en Ouweland) zijn van mening dat het huidige beleid gehandhaafd dient te worden, waar ook de Kamer zich in 2006 aan geconformeerd heeft op basis van de aanbevelingen van de Internationale Onderzoekscommissie”. (inmiddels hebben ze

een fors pak kritiek over zich heen gekregen, zelfs van mensen binnen de partij)

“Ander beheer, zoals bijvoeren, zal alleen maar leiden tot meer dieren en de jacht op voornamelijk gezonde dieren”. Einde citaat. Het zou verboden moeten worden zulke onwaarheden aan het publiek te verkopen. Kijk ook nog eens naar het gevoerde Kamerdebat. Het ging uiteindelijk niet meer over het dierenwelzijn maar alleen nog over cijfers, aantallen en percentages. Puur politiek dus! Een debat over mensen en wat mensen ergens van vinden. Niet een debat over de echte problemen rond het welzijn van de dieren in de OVP. Zijn dat nu de mensen die over faunabeheer moeten beslissen?

Beleid is politiek geworden

Beleid is kennelijk niet meer gebaseerd op kennis en kunde en al helemaal niet meer gebaseerd op het welzijn van het dier. Beleid is de resultante van electorale overwegingen. Beleid wordt gemanipuleerd omdat men bang is om zetels te verliezen. Dat is wat ik bedoel met chaos. Als beleid wordt gemaakt, moet het degelijk onderbouwd zijn en onweerlegbaar. En dat is niet het geval. Niet op papier en ook niet in de uitvoering van het beheer. In de uitvoering is ook het nodige mis. In de huidige Fauna Beheer Plannen zijn aantallen van afschot vastgelegd. Per provincie worden deze toegewezen aan de WBE's, die verdelen het afschot onder de uitvoerders van het beheer tot op jachtveld.

Wanneer, en helaas gebeurt dat maar al te vaak, een deel van de grondgebruikers in de provincie geen of onvoldoende

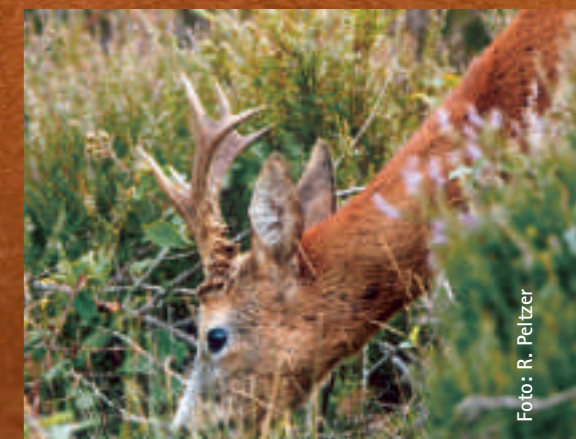

Foto: R. Peltzer

uitvoering geeft aan het faunabeheer plan zijn de gestelde doelen in het plan niet meer haalbaar. Iedereen kan zich bedenken dat met een constant falen in uitvoering van het beheer, lees afschot, de stand van reeën alleen maar toeneemt met alle gevolgen van dien.

Met de huidige wetgeving heeft de vrijwillige uitvoerder van het beheer met een ontheffing en een grondgebruikersverklaring in de hand, het recht om een beschermde inheemse diersoort te doden. Dat is niet niks. Het recht dat je hebt impliceert ook plichten en verantwoordelijkheid, zeker ten opzichte van het ree. Daaraan is nog veel te verbeteren. Door degelijke voorlichting en de cursus reeënbeheer bijvoorbeeld levert de VHR daar een bijdrage aan. Die cursus is bijna een 'verplichting' voor iedere reeënbeheerder.

leidt. De VHR kiest voor een meer pragmatische weg, de non-politieke. De VHR helpt uit de chaos te komen door beleidsmakers van eerlijke, eenduidige, valide, transparante, juiste en actuele gegevens over de fauna te voorzien, met daarbij nuttige adviezen die gebaseerd zijn op die gegevens. Zonder deugdelijk cijfermateriaal is faunabeheer niet te managen en zijn beheermaatregelen per saldo niet goed onderbouwd. En dat mag niet zo zijn, dat geeft geen draagvlak voor een effectief beheer van reeën. Alleen transparantie zal ons helpen een maatschappelijk draagvlak te verkrijgen. Het faunadossier zal helpen dat draagvlak te creëren. Heb je draagvlak dan volgt de politiek van zelf, zo zit de electorale wereld van de politiek ook weer in elkaar.

Foto: R. Peltzer

Sommigen doen dat al. Eenduidigheid is er nog niet. Bestaande systemen moeten aan elkaar gekoppeld worden. Het moet gestandaardiseerd worden. Een landelijke uniforme wijze van registratie is een voorwaarde. Uiteraard digitaal. Actualiteit is heel belangrijk, je moet kunnen inspelen op zaken die nu aan de orde zijn. De VHR wil het zo simpel mogelijk houden. Geen ingewikkelde fransen, geen ellenlange vragenlijsten. Gewoon, heldere informatie over de uitvoering van het beheer. Wat, wanneer en waar.

KENNIS IS MACHT. KOPPELING VAN KENNIS CREËERT EEN NIEUWE WERELD

Er ligt een taak voor de regio's van de VHR om WBE's, reewildcommissies en uitvoerders van het beheer te helpen bij het correct uitvoeren van hun opdracht. En die opdracht is: neem een aantal dieren uit de populatie door middel van afschot.

Wat bedoelen we met het faunadossier en hoe krijgen we het voor elkaar? In ieder geval niet zonder de volledige medewerking van alle reeënbeheerders. Jagers, WBE's, reewildcommissies, de mensen in het veld dus, zullen de gegevens moeten aanleveren.

De VHR zorgt dat die gegevens op een juiste wijze in het faunadossier worden verwerkt. De VHR zorgt ook voor de privacy. Het gaat om wat, wanneer en waar. Niet om wie. Met de verwerking van de gegevens ontstaat degelijke en actuele kennis van onze fauna. Die kennis is de basis van alles en dat is wat ik bedoel met: koppeling van kennis creëert een nieuwe wereld.

Hoe nu verder? Hoe komen we uit die chaos?

In ieder geval door het maken van beleid voor faunabeheer weg te halen bij de politiek en terug te brengen bij de mensen die verstand hebben van faunazaken. De VHR acht het noodzakelijke dat beslissingen in eerste instantie gebaseerd moeten zijn op het welzijn van dieren en het behoud van haar leefomgeving. Faunabeheer in zijn algemeenheid zit verpakt in een wettelijk kader, dus de politiek zal er altijd iets mee te maken hebben. Dat is prima, maar de politiek mag nooit de boventoon voeren. We hebben gezien waar dat toe

Het faunadossier is niet meer en niet minder een voortreffelijke databank waar alle gegevens betreffende reeën in zijn opgenomen. Op gestandaardiseerde wijze wordt input gegeven over de tellingen, het afschot en het valwild. Op basis van waar, wanneer en hoe. Bedenk dat wat voor het ree wordt geregistreerd net zo goed geldt voor het edelhert, damhert en wild zwijn. Neem je ook nog het schadeveroorzakende aspect van wilde dieren in ogenschouw en registreer je dat ook in het faunadossier dan is het eigenlijk een databank van zwijn tot konijn. Voor alle fauna dus. En daar zitten belangrijke partijen op te wachten. Mooi toch dat initiatief van de VHR.

De VHR is geen solitair opererende organisatie

Door samen te werken met de andere organisaties als de KNJV, NOJG, Vereniging Wildbeheer Veluwe en Het Edelhert kunnen we de rol van de uitvoerende beheerder weer ombuigen van een volgende rol naar een leidende rol in het faunabeheer. Samenwerking is van het grootste belang tussen bovengenoemde organisaties maar ook voor de samenwerking met de TerreinBeherende Organisaties (TBO's).

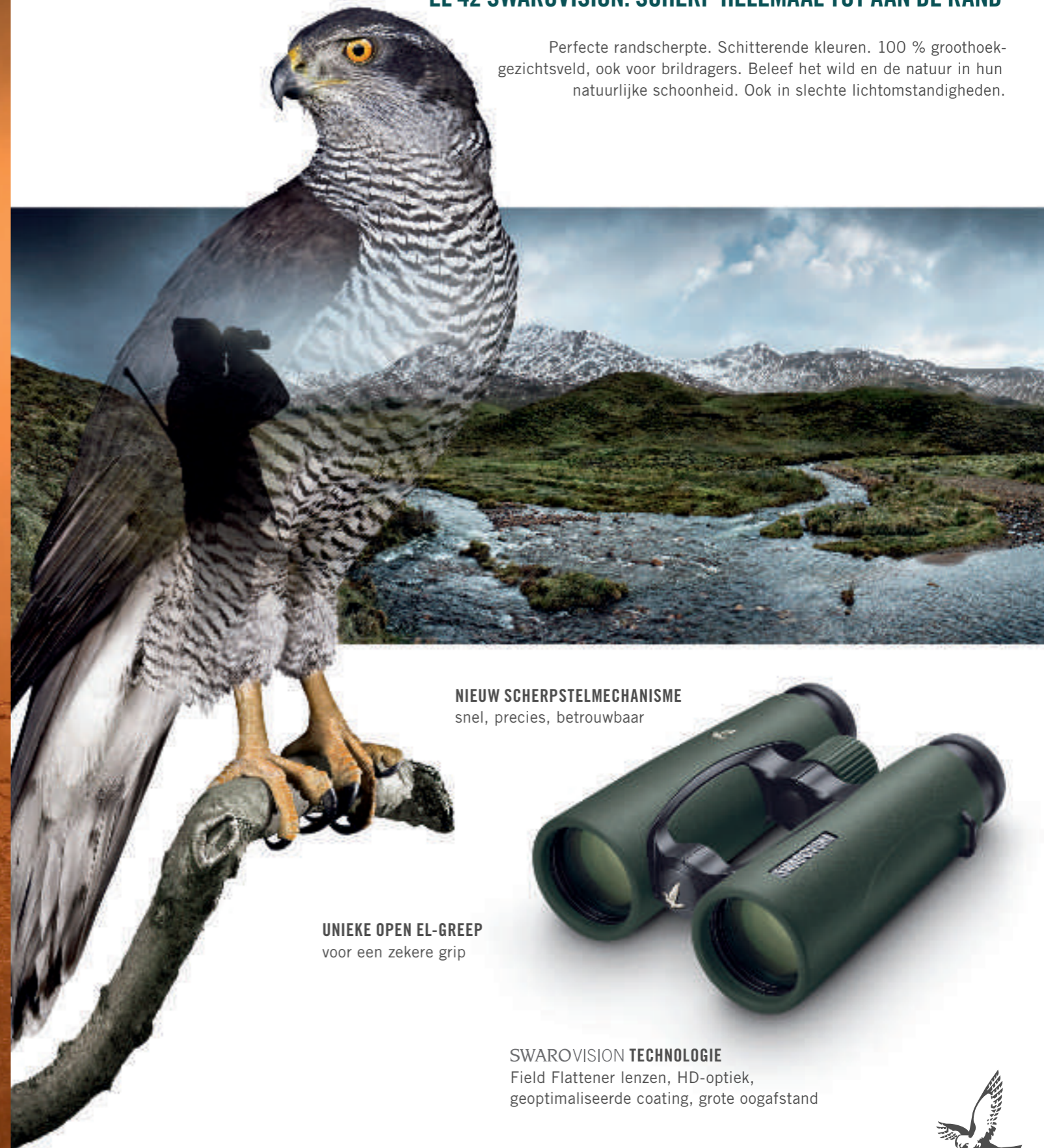
Werk aan de winkel dus, er is veel te doen voor de VHR

Maar wie doelen stelt, moet die doelen ook zien waar te maken. De VHR staat daar voor, dat is een belofte. Eén is zorgen voor een professionele uitvoering van het beheer. Daar moet u mij één ding voor beloven. Op het moment dat u uitvoering geeft aan het beheer, bent u aan het jagen. Dat betekent een grote verantwoordelijkheid voor u naar het ree dat u dood gaat schieten. Doe dat met respect voor het dier, correct, snel en effectief. Professioneel dus.

REVOLUTIONAIR

EL 42 SWAROVISION. SCHERP HELEMAAL TOT AAN DE RAND

Perfekte randscherpte. Schitterende kleuren. 100 % groothoekgezichtsveld, ook voor beeldrasters. Beleef het wild en de natuur in hun natuurlijke schoonheid. Ook in slechte lichtomstandigheden.

NIEUW SCHERPSTELMECHANISME
snel, precies, betrouwbaar

UNIEKE OPEN EL-GREEP
voor een zekere grip

SWAROVISION TECHNOLOGIE
Field Flattener lenzen, HD-optiek,
geoptimaliseerde coating, grote oogafstand

SEE THE UNSEEN
WWW.SWAROVSKIOPTIK.COM

SWAROVSKI OPTIK BENELUX
Verwelkomingsstraat 17, B-1070 Brussel
Tel. 0800/022 19 63, Fax 0800/022 13 93 (Nederlandse nummers)
info@swarovskioptik.be

SWAROVSKI
OPTIK

Eelerwoude werkt met passie

aan een mooier
en groener Nederland

Flora en fauna in het vizier

Onze specialisten ecologie, ruimtelijke ontwikkeling en civieltechniek, landschapontwerpers en rentmeesters werken gedreven aan versterking van natuur en landschap. Samen met u komen we tot praktische, creatieve en effectieve oplossingen. We maken integrale plannen voor ontsnippering, verichten onderzoek naar doelsoorten en nut & noodzaak van voorzieningen, en maken inrichtingsplannen voor ecopassages en faunatunnels.

We zijn goed thuis in natuurwetgeving. We voeren vele natuurtoetsen en habitattoetsen uit. Inventariseren daarvoor beschermde flora en fauna, maken ecologische effectenbeoordelingen en geven adviezen voor mitigerende maatregelen. Ook verzorgen en begeleiden we aanvragen voor ontheffingen of vergunningen. We stellen beheerplannen voor Natura2000-gebieden op. Ook actualiseren we faunabeheerplannen.

Op het gebied van ontwikkelingen werken we aan landschapelijke en ecologische inpassing van infrastructuur en beheer- en inrichtingsplannen voor bos, natuur, water en stedelijk groen. Ook verzorgen we subsidieaanvragen, bestekken, directievoering en toezicht op de uitvoering.

Neem contact met ons op voor een vrijblijvend gesprek.

kleurt het landelijk gebied

www.eelerwoude.nl

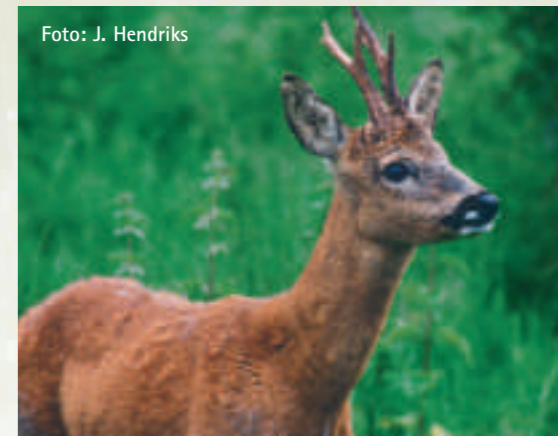
Natuurlijk zijn de jagers/faunabeheerders in Nederland kundig. Ze hebben immers het jachtexamen gedaan en dat is best wel een pittig examen. Het geeft een sterke basis. Grofwildbeheerders ontkomen er niet aan om de grofwildcursus te volgen van het IPC groene ruimte. Veel grote terreineigenaren eisen het gewoon, je moet dus wel. Sinds twee jaar draait de nieuwe cursus reeënbeheer van onze vereniging op volle toeren. Deze cursus brengt de praktiserende en beginnende reewildbeheerder richting een professioneel niveau. Het is een cursus die dieper op de theorie van het beheer ingaat, maar ook de praktijk wordt getoetst door middel van het gecertificeerde examen. Daarbij moeten de cursisten opgelegd op een afstand van 100 meter drie patronen in een vlak schieten dat het blad van het ree nabootst. Op zich mag dit geen problemen opleveren, zou je denken. Echter het tegendeel is waar. Velen hebben meerdere schietbeurten nodig om het examen te halen en een paar halen het praktijk gedeelte niet en zullen het bij een volgend examen over moeten doen om het fel begeerde certificaat in hun bezit te krijgen.

Morele verplichting

Oefening ontbreekt. Er zijn helaas maar weinig reewildbeheerders die regelmatig met hun geweer op een schietbaan trainen in het juist afgeven van een schot. Raar eigenlijk. Een sportschutter moet kunnen aantonen dat hij de nodige schietbeurten maakt, dus oefent, want anders krijgt hij zijn verlof niet.

hulp bij één van de instructeurs. Vraag die man het hemd van zijn lijf. Praat over de techniek van het schieten. Je wordt er een stuk beter van. Ga aan de slag, probeer houdingen uit. Test je ademhaling. Zoek de juiste stabiele houding. Schiet opgelegd, aangestoken en liggend. Schiet niet één serietje. Maar meerdere en dan ook series van vijf patronen.

Foto: J. Hendriks

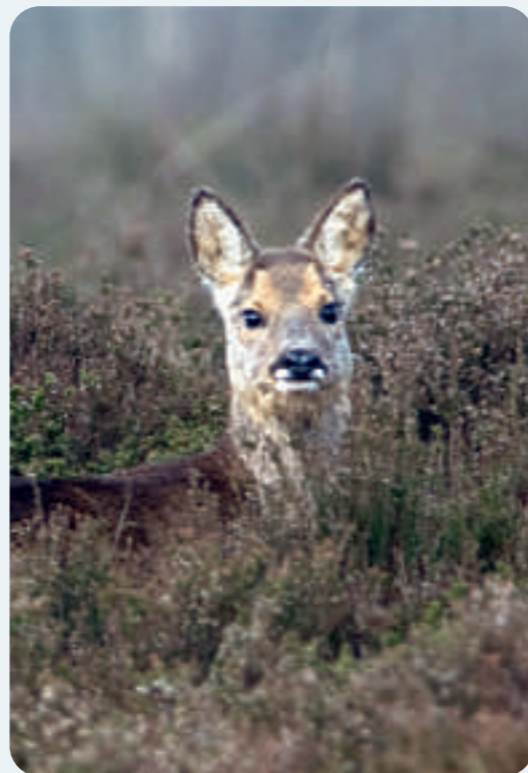
de praktijk vraagt professionalisme, zorg dat je het krijgt.

De vereniging het Reewild biedt hulp. In ontwikkeling is een praktijktraining voor de grofwildjager. Zaken als aanspreken, hygiëne en ontweiden, trofeeoverwerking, koken met wild en natuurlijk schietvaardigheid aan de orde.

Steeds meer wordt professionalisme gevraagd EN TERECHT!

*Wildfotografie**Andy van Ommeren*

- Edelwild
- Zwartwild
- Damwild
- Reewild
- Kleinwild
- Moeflons

*Expositie:**Natuurcentrum Veluwe**Groot Ginkelseweg 2, 6718 SL Ede**Businesspark Stein 301, 6181 MC Stein-Elsloo**Tel. 046 - 436 05 34**www.andyvanommeren.nl*

Een BOA's en politieagenten moeten hun vaardigheid met het dienstpistool kunnen aantonen. Anders is de sanctie, pistool inleveren. Een grofwildjager daarentegen hoeft niets aan te tonen, want niemand vraagt het. Wie weet gaat dat nog een keertje veranderen. Het zou niet onlogisch zijn. Men vraagt professionalisme, degene die dat zegt te hebben, moet het ook kunnen aantonen. Zolang er geen wettelijke eis is om je vaardigheid met het kogelgeweer te tonen, heb jezelf de morele plicht dat te doen.

In de begeleiding van beginnende, maar ook ervaren schutters, zien we heel veel fouten. Ademhaling die niet goed is, bang voor het schot zijn, ogen dichtknijpen, te hard aan de trekker rukken, niet goed schouderen en onstabiele houding zijn veel voorkomende fouten.

Veel schutters weten niet waar en hoe ze zijn afgekomen. Treffen is dus een lot uit de loterij. Juist dat mag nooit, dat kun je in het veld niet permitteren. Afschot is een verdraaid serieuze zaak, daar mag je niet lichtzinnig mee omgaan.

Analyseer wat je doet

Aldus is mijn advies, ga naar de schietbaan (Berkenhorst bijvoorbeeld). Zoek

Ga niet zuinig doen, je geweer kostte ook al veel geld. Voor oefenen op de schietbaan heb je niet de dure jachtmunitie nodig. Koop goedkope baanmunitie (bijvoorbeeld de cineshot van RWS of Geco oefenmunitie). Analyseer de groep die je schiet. Analyseer eventuele afzwaaiers. Daar leer je van. Je moet leren zien en merken wat je doet (door het schot heen kijken noemen we dat). Als je het weet, dan weet je ook hoe je het kunt corrigeren. Weer oefenen. Je zult merken dat je groepen kleiner worden. Je zult merken dat je zekerder wordt. Dat je weet waar je schot zat.

Zorg dat je spullen voor elkaar zijn. Een goed ingeschoten geweer, de juiste munitie, een goed gemonteerde richtkijker en een beetje kennis van ballistiek, heb je nodig. Materiaal kennis! Tel daar bij op een regelmatige oefening en je mag je een ervaren schutter noemen. Dat laatste is zo belangrijk wanneer het echt wordt en je dat dier moet dood schieten. Werken in

De vereniging ziet als haar plicht deze trainingen te faciliteren. Ervaren schutters, wildverwerkende slaggers en meesterkoks zullen de trainingssessies begeleiden. Alle leden zullen tijdig op de hoogte worden gebracht. De bedoeling is dat de sessies schietvaardigheid dit najaar al beginnen.

Foto: Andy van Ommeren

Het gebruik van de ballistische toren, een handigheidje van Swarovski VOOR DE LANGE-AFSTANDSSCHUTTERS

Alles kan tegenwoordig. De techniek is voorhanden. De geweren zijn goed. De richtkijzers perfect. De digitale techniek maakt praktisch alles mogelijk. De mens vraagt het of denkt dat hij het vraagt. Technisch gezien staat niets je in de weg om op lange afstanden afschot van grof wild te realiseren. Of je het wilt en kan? Dat zal je jezelf af moeten vragen. Echt, schieten op lange afstand is een vak, een techniek die je je eigen moet maken. Even een dier schieten op 300 meter als je het nog nooit hebt geoefend, laat staan het nog nooit hebt gedaan, moet je niet doen. Niet eens aan denken. Dat je 'm mist is bijna zeker en als je 'm toch raakt dan is dat vast niet op de dodelijke plek. Gevolg: een groot drama. Nogmaals. Niet doen dus.

Maar oefen je er op, je schiet dus ettelijke series op afstanden die ruim boven de 180 meter liggen, dan doe je jezelf een groot plezier met een richtkijker van Swarovski die uitgerust is met de ballistische toren. Het ziet er uit als een wat hogere hoogterestelingsknop. Bij het inschieten haal je alle onderdelen van het torentje er af. Blijft over de hoogterestelknop. Inschieten op 100 meter. De nulstelling regelen (lees de duidelijke gebruiksaanwijzing). Dit is vanaf nu de nulstand.

Eerder had je al ingelogd op de site van Swarovski (www.swarovskioptiek.com). Vanuit Nederland ingelogd is de tekst van de site ook Nederlands. Vervolgens click naar service en ballistisch programma. De tekst wordt nu Engels of Duits. De rest wijst zich vanzelf. Je zoekt in de lange lijst naar de munitiesoort die je gebruikt. Je past de aanvangssnelheid nog aan (neem 10% minder dan de munitiefabriek opgeeft). Maak kenbaar welke afstand je in gedachte hebt voor de groene, gele en rode ring. Dat kan bijvoorbeeld 200, 250 en 300 meter zijn. Maar ook 225, 300 en 350 meter.

Denk ook nog aan hoogte-instelling van de kijker, het aantal meters boven NAP en je Ballistisch coëfficiënt als je munitiesoort niet in de lijst van Swarovski voorkomt.

Ik heb het geprobeerd, op de baan en voor echt hoog in de bergen van Oostenrijk. Het ding werkt feilloos. Samen met de

Ballistische toren werk je met een afstandsmeter. Die geeft bijvoorbeeld aan dat het dier op 260 meter staat. Draai de Ballistische Toren tegen de klok in naar de groene stand (was ingesteld op 250 meter) en je kunt het richtkruis op de juiste plaats aanhouden. De hoogte is dan geregeld. Dat is ballistisch gezien ook vrij eenvoudig. De baan is uit te rekenen, dus ook de hoogte verstelling. Dat is nu net wat het programma van Swarovski doet. Waar het programma geen antwoord op geeft is bijvoorbeeld zijwind, de sterkte van de wind en de richting.

Een 11,7 gram kogel van een 30-06 zwaait met een zijwind van 4 meter per seconde makkelijk 40 cm opzij. Dat is al naar gelang de windrichting dus mis of hartstikke ziek.

Het fenomeen wind is het moeilijkste wat er is. De benchrestschutters die weten er wel raad mee. Die plaatsen op de 1.000

yards baan om de 100 meter een windsnelheids- en windrichtingsmeter, pakken er vervolgens hun laptop bij en rekenen de correctie op hun richtkijker uit. Zoveel klikken naar links of rechts. In het vrije veld gaat dat niet lukken. De zijwindverstelling is dus gokken. Referentie punten zijn het weerbericht, de voorbij schuivende wolken, grassprietten, boomtoppen en heel veel ervaring. **Geloof me, het is bijna niet te doen.** Het blijft een onzekere factor. Hoe groter de afstand hoe onzekerder het wordt. Ik heb al verhalen gehoord van mensen die een ree op 500 meter hebben geschoten. Gaat het nu om het beheren van die beesten waar ook afschot bij hoort of is het lange af-

Je referentiekader op het beest is dan weg. Het wordt een onzekere factor, dus niet schieten.

Heeft die Ballistische Toren nog nadelen? Ballistisch gezien geen enkele alleen in het gebruiksgemak is er één nadeel.

De hoogte instelling verstelt zich al bij lichte aanraking. Het kan zomaar gebeuren dat bij het uit de foedraal halen van het geweer de BT verdraait. **Voor het schot dus even controleren.**

Ik heb de BT getest op de Swarovski z6(i) 3-18 x 50. Een geweldig instrument. Helder, contrastrijk, kortom optisch gezien van het hoogste niveau. Dat mag je van Swarovski ook verwachten.

Deze richtkijker is geen sporttype of militair wapen. **Het is echt een jachtkijker voor universeel gebruik** met dat voordeel dat door zijn grote vergroting het schieten op grote afstand wat bereikbaarder wordt. De BT geeft de extra toegevoegde waarde. Wat mij betreft een aanrader.

De BT is op het ogenblik op alle modellen uit de z6 serie leverbaar. Op oudere z6 modellen zonder de BT kan nu in de fabriek een BT gemonteerd worden. Het is een kwestie van opsturen naar Absam in Oostenrijk via je dealer. De kosten bedragen € 225,-.

stand schieten. Doe dat maar op de baan en niet op dieren. Wildbeheer is geen militaire operatie uitgevoerd door zwaar getrainde langeafstandsschutters met .50 of .338 magnum tactische precisiegeweren.

Wanneer wordt het kritisch. Naar mijn idee ligt de kritische grens tussen de 225 en 250 meter. Op een gems bijvoorbeeld heeft het blad een breedte van 25 cm. Bij stevige zijwind kun je volstaan met links of rechts van het blad aanhouden. **Boven de 250 meter zwaait de kogel meer dan 25 cm weg.**

Niet alleen Swarovski heeft als service zo'n ballistisch programma. Bijna bekende munitieleveranciers hebben het ook, Hoewel die altijd de beperking hebben van uitsluitend hun eigen leveringsprogramma. Norma, Federal hebben ook prima programma's. Zijwind en windhoek is bij hen ook in te voeren. De ballistische baan wordt grafisch weergegeven. Je kunt daardoor aflezen wat het verval van je kogel is op bijvoorbeeld 223 of 297 meter. Het is waar je voorkeur naar uitgaat. Er is ook een verschil tussen het Swarovski programma met andere theoretische. Dat merk je aan het verschil in aantal clicks. Swarovski rekent alles terug naar hun eigen richtkijzers, logisch ook. Uitgaande van de berekening wat doet 1 click verstelling nu precies op 100 meter. Dat is nooit exact 1 cm. Meestal is het iets minder, bijvoorbeeld 0.986. Op 100 meter maakt dat nauwelijks wat uit, maar op 3 of 400 meter wel degelijk.

Nieuw boek uit de serie Samenleven met reeën: leeftijdbeoordeling

Beheer is de populatie in overeenstemming brengen met de kwaliteit van de leefomgeving. Een evenwichtige populatie is dus dynamisch. In het begin van een populatieopbouw zijn er veel jonge dieren. Tegen het einde van de populatieopbouw, de climaxsituatie, is het aandeel jong, volwassen en oud in evenwicht aan het komen. Reeënbeheer is steeds maatwerk.

We willen het zo graag zeker weten, de leeftijd. Allereerst als we het dier zien staan aan de rand van het bos. Zegt de lengte van de geit haar schedel iets over haar leeftijd? Maar ook na het schot willen we het weten. Geeft de blik op de onderkaak, ons het antwoord? De dikte van de rozenstokken, is die uitiem bepalend voor de leeftijd van de reebok. Zegt de lengte van de geit haar schedel iets? Nee, niet zomaar.

fabelen kunnen verwijzen. Absolute zekerheid is er dus niet. De ene oude geit heeft een grijs behaarde kop en de andere oude dame heeft nog steeds een mooi bruin gezicht. Een glad geslepen M1 is in het ene veld 8 jaar en in het andere veld 12 jaar. De kiezen en tanden van het ree zijn gewoon sterker dan die van het andere ree. Wat willen we weten? Willen we weten of de bok 6 of 7 jaar of is de wetenschap voldoende dat de bok valt in de leeftijdsgroep volwassen?

zijn jong, hoeveel volwassen en hoeveel oud? Hoeveel jaarlingen heb je rondlopen en hoeveel kalveren maken deel uit van de populatie? Het gaat in Nederland om de aantallen en verspreiding. En het gaat om een natuurlijke opbouw van een populatie in leeftijdsfasen en geslachtsverhouding. Dit alles dynamisch maar wel evenwichtig om de duurzame staat van instandhouding van de soort te waarborgen. Zo staat dat in de wet. En daar moeten we ons dus aan houden.

Hoe oud is dat ree nu?

Foto: J. Huttinga

Geen wetenschapper en reeënkenner die het aandurft een leeftijd-bepalende methode als zaligmakend te propageren. In tegendeel. Veel leeftijdbeoordelende kenmerken zijn waar, maar evenveel zijn een beetje waar, net zoveel twijfelachtig en er zijn er bij die we gerust naar het land der

LEEFTIJDSFASE belangrijker dan de exacte leeftijd

Niemand niet, Hespeler niet, Stubbe niet, de Hertog van Bayern niet en de schrijvers van het boekje 'Leeftijdbeoordeling reeën' evenmin, kunnen zeggen of een reebok 5 of 6 jaar is of dat een geit 3 of 4, dan wel 9 of 10 is. We zouden het graag willen, maar we kunnen het niet. We pretenderen het ook niet. Wat we wel kunnen is kenmerken bieden om te bepalen in welke leeftijdsfase een ree zich bevindt. Met de exacte leeftijd kun je eigenlijk weinig. Waar het om draait zijn de leeftijdsfasen van de reeën uit een populatie. Hoeveel dieren van de populatie

Het beheer van vroeger achterhaald

Een dikke volwassen geit laat je lopen, die kan namelijk kindjes (kalveren) krijgen. Een tweejarige zesender spaar je omdat het zogenaamd je toekomstbok is. Drogredenen die niets met beheer van reeënpopulaties te maken hebben. Traditie, oude wijsheden gebaseerd op het zogenaamde kwaliteitsbeheer van weleer. Wat heeft het gebracht? We zouden alleen maar mooie dikke zesenders moeten hebben rondlopen. De gewichten zouden toegenomen moeten zijn. Geweien zwaarder. Geen knobok of schamele gaffel te zien? Evenveel bokken

Leeftijdbeoordeling is uit, leeftijdsfase beoordeling is in

Geen Teken!

ZECKprotec

- Dermatological test rating: "Very Good"
- No follow-up treatment
- Made for professionals
- Already impregnated
- Lifetime activity

BROCHURE 2010: WWW.ROVINCE.COM

Voor vragen of bestellingen: info@rovince.com

www.rovince.com

Vervolg van pagina 6

kolven betreft een stuk gestroomlijnder dan de Duitse, het komt mij allemaal wat reëler over en dat tegen een prijs die ver onder die van de Europese wapens ligt. Maar vergis je niet, als ze geïmporteerd worden is de gemiddelde prijs in euro's een 40% hoger dan in dollars. Dus \$1.500 wordt € 2.100.

Een juweeltje van Amerikaanse makelij is de Nosler Trophy Grade Rifle, die een groepsnauwkeurigheid garandeert van onder de 1 MOA (29 mm/100 meter), met welke munitie dan ook. Ziet er mooi uit, kost aan de overkant 1750 dollar, dus reken maar uit!

Weatherby met zijn magnumwapens. Goed vakwerk, alleen de patronen zijn in Nederland lastig verkrijgbaar. Goeie trek-ers. Savage met hun AccuTrigger. Heb ik geprobeerd, maar nee, dat is het toch niet helemaal. Weer redelijk sleep (Vorzug, leerde ik in het Duits) en het ding was moeilijk in te stellen.

Dan een Engels geweer, van RPA Hunter Rifles. Het zag er mooi uit, met een uitstekende trekker, te vergelijken met de

Jewell-trigger (de top uit de US). Op enkele punten waren we het niet eens: ze maken een Woodland Stalker met een loop (fluted) van 16 inch, dat is 40,6 cm, inclusief kamer. De eigenaar van deze kleine firma, Major Cox, claimde dat de korte loop ten opzichte van de normale loop van 61 cm een snelheidsverlies voor de kogels van slechts 2% op zou leveren. Wishfull thinking. Ook ontkende hij de samenhang tussen looplengte, dikte en nauwkeurigheid. Weegt meer dan 4 kilo. Gegarandeerd voor groepen onder de 1 MOA. Het montageplateau voor de richtkijker vond ik wat scrutel.

Nog iets over Christensen Arms: hun koolstofloop-geweren zijn stevig, licht en onverwoestbaar. Voor als je iets anders dan anders wilt, zeker te overwegen. De nauwkeurigheid schijnt goed te zijn, volgens een medewerker die in het Frans te woord gestaan moest worden.

Voor de herladers was er ook weer erg veel te beleven. Zo kon je spullen bekijken van een groot aantal firma's die componenten en materialen leveren om te gaan

herladen. Dit korte verslagje kan geen bijzonderheden vermelden, maar wel zag ik voor het eerst moeder en dochter van de firma Barnes, de producent van de bekende volkoperen kogels (VKK's).

De afstandsmeters worden steeds kleiner en beter. Leica levert nu een laser-meter, die ook het aanhouden onder een helingshoek laat zien.

Even aandacht voor een nieuw ontwerp Zweeds mes, ideaal voor de reeënjacht. Ik heb inmiddels dat mes in de praktijk geprobeerd en het werkt fantastisch. Het is een lemme uit één geheel, dat je óf met de meskant (droppoint) kun gebruiken, óf met de ontweidkant. Jet kunt naar behoefte de ene of de andere kant uit het handvat draaien, waarna het vast klikt. Oranje kleur, tegen verlies in de schemer. www.eka-knivar.se

jan1.smit@wxs.nl

Foto: R. Peltzer

als geiten. Nee, dat is allemaal niet gebeurd. Niets van die oude doelstellingen zijn gerealiseerd. Het aantal in Nederland neemt nog steeds toe en steeds meer plekken worden bevolkt. Ze zien er goed uit, ogenschijnlijk gezond. De geiten reproduceren uitstekend. De zogenaamde ideale geslachtsverhouding van 1:1 komt alleen in de theorie boeken voor. 1:2 en soms wel 1:3 komen algemeen voor. We hebben ook nog steeds magere scharminkels, bokken met dunne stangetjes en lage gewichten. En, heel vervelend, ze komen steeds meer onder de auto want de dichtheden lopen steeds maar op.

niet (te weinig tot nu toe) Die mooie bok sparen omdat hij straks zo goed vererft, blijkt nonsens te zijn. Z'n jongere broertje die een jaartje minder goed heeft opgezet, vererft net zo goed. Vererving is een genetisch bepaalde zaak. Het heeft niets te maken met voedselopname, mineraalrijkheid van de bodem, rust, ruimte en concurrentie van andere hoefdieren.

Beheer van reeën

Beheer van reeën begint met het inventariseren van de reeën in je veld. Tellen: weten hoeveel er zijn in welke leeftijdsfase. Zo specifiek als mogelijk (wat je weet en ziet teken dat op, het is kennis die je ook later van pas komt). Dus zoveel kalveren (bok/geit), jaarlingen en smalle reeën, zoveel jonge geiten en bokken, volwassen geiten en hoeveel oudjes lopen er rond. Waar zitten de volwassen bokken en geiten, dus waar zijn de territoria? De jaarlingen en de jonge dieren, waar zitten die nu weer? Met die kennis kom je een stuk verder. Heb je inzicht in de leeftijdsfaseopbouw van je populatie en je wilt je populatie vitaal houden en knelpunten met andere belangen voorkomen (dat moet je) weet je ook in welke leeftijdsfase je wilt ingrijpen als dat nodig is natuurlijk.

Het beheer heeft alles te maken met je veld, het voedselaanbod daar, beschutting, rust, dichtheid en de dichtheid bij de burens. Beheer heeft betrekking op het totale leefgebied. Veel in het veld zijn, echt veel, je reeën leren kennen en als het kan fotograferen is de enige basis voor een leeftijdsbeoordeling bij het aanspreken

Reeënbeheer, selectie op uiterlijke kwaliteit is passé, het brengt kennelijk niet wat we willen. Het heeft totaal niet bijgedragen aan het reguleren van de aantallen. Leefgebied dekkend beheren doen we

Foto: J. Huttinga

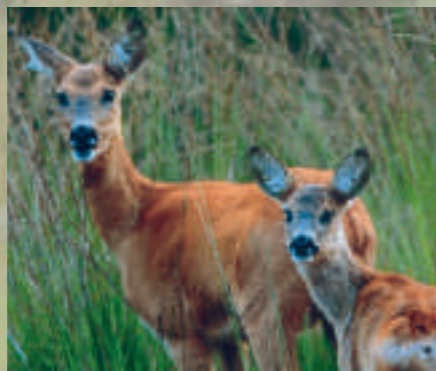

Foto: R. Peltzer

HOE? Kijken, kijken en nog eens kijken

Het gratis boekje (eenmalig voor leden) van de VHR biedt de helpende hand. Beoordelen, aanspreken is zowat het moeilijkste wat er is. Uiterlijke kenmerken zegt veel, maar niet alles. Gedrag, territoria en gedrag binnen de sprong zegt ook veel, maar ook weer niet alles. Maar samen komt het toch behoorlijk in de buurt van de 100%. Precies bestaat niet, de uitzonderingen bevestigen altijd de regel. In het boekje hebben de auteurs kenmerken, gedrag en houding in schema gebracht. Lees het boekje en je zult zien hoe het helpt bij de leeftijdsfase beoordeling van reeën en dus jou helpt bij het vervullen van je noodzakelijk afschot. En wat nog meer helpt, eigenlijk de voorwaarde voor een goed beheer, is kijken, kijken en nog eens kijken.

Het boekje is ook via de website te bestellen. De kosten bedragen € 5,- ex. porti.

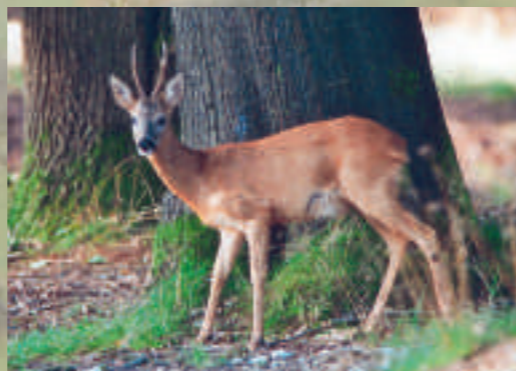

Foto: Andy van Ommeren

VOORJAARS-AANBIEDING VAN 199,85 VOOR 129,-

HEMKER & BEKKING

de winkel voor de buitenmens

DEERHUNTER MUNTJAC FLEECE
Wind- en waterdicht, t.w.v. € 89,95

DEERHUNTER 2000
All purpose broek van zeer sterk en sneldrogend polyester-katoen t.w.v. € 79,95

DEERHUNTER PRESCOTT SHIRT
Zomershirt van 100% katoen met korte of lange mouw naar keuze, t.w.v. € 29,95 (Met korte mouw € 5,- extra voordeel!)

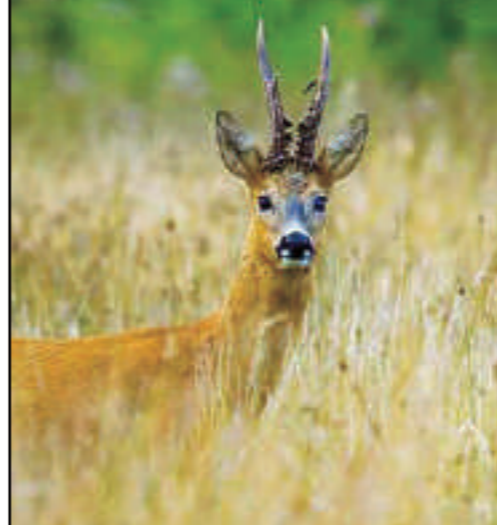
Waarde Deerhunter set € 199,85

Nu 129,-

OP IS OP! DEZE ACTIE IS GELDIG T/M 31 JULI 2010. DE VOORDEELPRIJS GELDT ALLEEN VOOR DE COMPLETE SET. UITGEBREIDE VERKOOP- EN ACTIEVOORWAARDEN KUNT U VINDEN OP WWW.HEMKER-BEKKING.NL

ACTIEF JAGEN

leer alles over fiepen en lokken!

SEMINARS MET KLAUS DEMMEL

Hemker & Bekking organiseert met Klaus Demmel uit Duitsland weer vier seminars. Alleen de aanschaf van een goed lokinstrument is niet genoeg: wij leren u in deze seminars hoe, wanneer en op welke plaats u lokinstrumenten het best kunt gebruiken.

WANNEER, WAAR en HOE LAAT

Zaterdag 10 juli en zondag 11 juli 2010
Van der Valk hotel Harderwijk
Leuvenumseweg 7 3847 LA Harderwijk.

Voor beide dagen gelden deze tijden:
09.00 - 13.00 uur Seminar 'Vossen en kraaien lokken'
14.00 - 18.00 uur Seminar 'Reefiepen'

Kosten per seminar: € 45,- Per seminar is plaats voor 35 deelnemers.
Meer informatie of inschrijven? Bel of mail met H&B Leimuiden 0172 506 593 (leimuiden@hemker-bekking.nl) **De seminars zijn al bijna volgeboekt!**

TWELLO Nijverheidsstr. 5 Tel. 0571 276552 **BEEK en DONK** Brouwersstr. 25-a Tel. 0492 553460
LEIMUIDEN Tuinderij 15-a Tel. 0172 506593 **STEENWIJK** Woldmeentherand 11 Tel. 0521 521430 **OPENINGSTIJDEN** Di. t/m Vr. 10:00-18:00 uur Za. 10:00-17:00 uur
INTERNET www.hemker-bekking.nl Mail: twello@hemker-bekking.nl

Redelijk wild.

Wilt u meer weten over de Touareg? Breng dan een bezoek aan de Volkswagen-dealer of kijk op www.volkswagen.nl.

Das Auto.

Brandstofverbruik Ø 9,9 – 15,7 L/100km (1L op 6,4 - 10,1 km). CO2 uitstoot Ø 243 - 375 g/km.

De Touareg is verkrijgbaar vanaf € 62.990,- inclusief BTW en BPM, exclusief verwijderingsbijdrage en kosten rijklaar maken. Getoonde afbeelding kan meeruitvoeringen bevatten. Wijzigingen en drukfouten voorbehouden.